

66

В Товаристві „Просвіта” у Львові (ринок ч. 10.) можна дістати:

I. Книжки для народу:

29. Старий Ефрем, Н. Устияновича	10 кр.
32. Розкази про небо і землю	12 „
33, 34. Розкази про сили природи, ч. I. і II. по	10 „
36. Оповідане о житю св. Бориса і Гліба	10 „
37. Житє Т. Шевченка	14 „
38. Повістки для дітей	15 „
39. Що то таке провізорія?	8 „
40. Сестра Оповідане М. Вовчка	5 „
41. Байки Павла Свого	12 „
44. Вінок	8 „
45. Нива	10 „
50, 52, 70. Історія Руси ч. I. 15 кр., ч. II. 13 кр., ч. IV. 16 кр., разом	44 „
51. Звіряга шкідні і пожиточні	32 „
55. На досвітках	12 „
62. Житє св. Кирила і Методія	12 „
64. Лен і коноплі	14 „
67. Житє св. великомучен. і лікаря Панталеїмона	10 „
71. Про живоплоти і ліси	10 „
75. Вен'ямін Франклін	12 „
79. Відерите Америку	12 „
87. Дрібна птиця господарска	10 „
89. Історія України: Полуботок і Кальнишевський	10 „
93. Оповідане про рослини, О. Степовика	30 „
95. Маркіян Шашкевич. Про єго житє і письма	18 „
114. Порадник лікарський, Йос. Селюха	24 „
122. Серед ледового моря. В. Чайченка	15 „
125—126. Ілюстрована історія Руси	50 „
131. Образи страстей Ісуса Христа	10 „
132. Іван Котляревський. В. Чайченка	10 „
133. Лікар Ісаак	10 „
141—142. Наше лиходіте	15 „
143. Григорій Квітка, оповідане Чайченка	10 „
144. Галя, оповідане Загірної	10 „
145 З житя Якова Кука, розказав К. Селецький	10 „
146. Юрко Стефензон	12 „
147. Фінляндія і Сахара, В. Чайченка	12 „
148. Про нові гроші, д ра К. Левицького	10 „
151. Про холеру	6 „
152. Дещо про землю	10 „
153. Сократ, грецький учитель, Вас. Чайченка	12 „
154. Про польові пошкоди	6 „
155—156. Як дбати о здоровлє	25 „
157. Своєки	12 „
158. Три побратими	25 „

В додатку

СТАРОРУСКІ ОПОВІДАНЯ

вибрав і переповів

Д-р Іван Франко.

Коштом і заходом Товариства „Просвіта“.

ЛЬВІВ, 1900.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

ся-б за мене.

Тогді сказав йому Русин :

— Хочеш, щоб я дав тебе на запоруку сьвятому
Миколаєви ?

На се відповів Половчин ;

*) Се оповіданє написане очевидно якимсь Русинем перед поло-
виною XIII. в., бо від р. 1240. Половців уже не стало; виймаємо його із
збірки „Чудеса св. Миколая“, багато разів переписуваної і друкованої.

В Товаристві „Просвіта” у Львові (ринок ч. 10.) можна дістати:

I. Книжки для народу:

Львівська філія
Львівської АН УРСР

50к

766 ф

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 11-34 206

2/10/73
2061

145	З життя Якова Кука, розказав К. Селецкий	10
146.	Юрко Стефензон	12
147.	Фінляндия і Сахара, В. Чайченка	12
148.	Про нові гроші, д ра К. Левицького	10
151.	Про холеру	6
152.	Децо про землю	10
153.	Сократ, грецкий учитель, Вас. Чайченка	12
154.	Про польові пошкоди	6
155—156.	Як дбати о здоровле	25
157.	Своєки	12
158.	Три побратими	25

СТАРОРУСЬКІ ОПОВІДАННЯ

V. Оповіданє про Половчина*).

В місті Києві був оден чесний чоловік, що дуже шанував пам'ять сьвятого Миколая. Се було тогді, коли руські князі рікрічно воювали з Половцями, степовим народом, що кочував по широких степах між Дніпром і Доном. Отже трафило ся так, що у того Києвлянина опинив ся якимсь робом оден половецький невольник. Києвлянин держав його цілий рік у кайданах, чекаючи, аж рідня Половчина зголосить ся з викупом, але ніхто не зголошував ся. Одного дня мовив Русин до Половчина :

— Доки будеш сидіти у мене? Дай мені викуп і пушу тебе до твого краю.

Половчин відповів :

— Пусти мене, то піду до дому і принесу тобі викуп. А коли будеш держати мене, то відкиж возьму тобі викуп?

Мовив Русин :

— Дай за поруку, то пушу тебе до твого краю.

На се відповів Половчин :

— Знаєш, пане, що не маю тут нікого, хто поручив ся-б за мене.

Тогді сказав йому Русин :

— Хочеш, щоб я дав тебе на за поруку сьвятому Миколаєви?

На се відповів Половчин ;

---

*) Се оповіданє написане очевидно якимсь Русинем перед половою XIII. в., бо від р. 1240. Половців уже не стало; виймаємо його із збірки „Чудеса сьв. Миколая“, багато разів переписуваної і друкованої.

— Пане, скажи мені, хто се такий Миколай, бо я не знаю його.

Тогді пан завів його до церкви сьвятого Миколая, показав йому образ сьвятого і скавав:

— Хочеш, щоб я дав тебе на за поруку отсему сьвятому?

— О, дуже радо хочу, — мовив Половчин, — і обіцюю ся сповнити все, чого жадавш від мене.

А в душі подумав собі:

— От дурний Русин, дав мене на за поруку мальованому сьвятому.

А тимчасом Русин держачи ся свого слова і вірячи запевненням Половчина, зараз познимав із него кайдани, дав йому коня і все, чого було треба для далекої дороги по степах, і проводив його аж за місто.

— Слухай же, брате Половчине, — мовив він, прощаючи ся зі своїм невольником: — не зломай же за поруки, зложеної сьвятому Миколаєви, і не загай ся принести мені окуп. Бо коли ошукаєш мене, то знай, що нігде на сьвітї не схорониш ся від руки сего сьвятого Миколая.

— Алеж паночку, — мовив Половчин, — по що би я мав ошукувати тебе? Скоро тільки прибуду до дому, зараз розстараю окуп і привезу тобі все, що винен.

З тим вони й роз'їхались. А їдучи степами Половчин тішив ся і похваляв ся сам собі:

— Ні, справді, не має розуму сей Русин! Дати мене на за поруку якогось образа, названого Миколаєм! Що-ж він може зробити мені? Ще там, як я бачив його в церкві, було мені якось страшно. А тут я не бачу його і він не може бачити мене, то й не бою ся його і не привезу викупу сему християнинови.

Оттак надумавши, він приїхав до свого краю і розповів своїй рідні, як то його пан пустив його на волю, здавши його на за поруку якомусь мальованому Миколаєви. Там то було реготу серед Половців!

— Отсе пан! Справді якийсь дурноватий пан, що пустив тебе за за порукою мальовила! Ну, що воно може зробити тобі? Адже ти вже дома і не бачиш його, ані воно не бачить тебе!

І так жив собі той Половчин без страху і не віз викупу тому простодушному чоловікови, а повтаряв разом зі своїми близькими:

— Дурень той Русин, що дав мене на за поруку малюваного сьвятого. А джеж малюнок не дійде сюди до мене. Як би був дав мене на за поруку будь якому чоловікови, то сей приїхав би сюди і здер би з мене весь окуп ще з лихвою.

І так жив собі, радуючи ся і гадки не маючи дотримати даного слова.

Та ось по кількох тижнях, коли був сам у шатрі, явив ся йому сьвятий Миколай, такий самісїнький, як був намальований на образі, і промовив до него:

— Приятелю, знаєш мене?

— Не знаю, хто ти і відки, — відповів Половчин.

— Приятелю, — мовив сьвятий, — а не тямши, що я заручив ся за тебе там у Києві? Памятай, що ти обіцяв ся повезти викуп тому християнинови, у котрого ти сидів у залізах. Чом же тепер отягаєш ся і не везеш викупу? Слухай, небоже: відвези за себе викуп тому християнинови, бо як не повезеш, то нароблю тобі клопоту.

Сказавши се, сьвятий Миколай зробив ся невидимим. А Половчинови зробило ся моторошно.

— Ов! — подумав собі, — я був певний, що той образ не може дійти до мене, а се бач, являєть ся мені чоловік у такій самій подобі, як був намальований на тім образі, що заручив ся за мене. Що воно за диво? Чи то образ перемінив ся в чоловіка, чи чоловік був у тім образі? І що за клопіт такий зробить мені ся поява, коли не повезу окупу?

Міркував Половчин сюди й туди, але нікому не говорив про появу, а по кількох днях і сам почав забувати про неї, помагаючи ще собі напитками, щоб як найменше думати про своє зобов'язанє. Та ось раз він сїв на коня і поїхав у поле, коли нараз явив ся йому у-друге сьвятий Миколай. Він приступив до него, зторгнув з коня і, потермосивши ним здорово, мовив:

— Ти недобра дитино! Так ти повіз за себе викуп тому християнинови, що випустив тебе за мою за порукою? Ти-ж обіцяв ся зараз відвезти йому все, що винен,

а тепер уже забув? Ще раз говорю тобі: змилуйся сам над собою і відвези викуп Русинowi! Бо коли не зробиш сего швидко, за другою моєю появою, то при третім разі буде тобі біда.

Се промовивши святий Миколай щез. А Половчин бачучи, що се не пустий привид, а справдішній його за поручник, сів на коня і поїхав до дому міркуючи собі в голові:

— Треба спдавді відвезти викуп тому Русинowi. Адже сей святий як потермосив мене, то ще й доси кости болять.

Але приїхавши до дому, він і сим разом не повідав нікому про появу, почав запивати спомини про неї і по кількох днях упевнив ся, що все те був привид, що нема чого боятися і нічого йому не буде.

Так минуло кілька неділь. Та ось трафило ся таке, що Половці зїхали ся на нараду: поприїжджали старі начальники їх орд і молоді войовники і всі богатирі; поїхав на ту нараду і той Половчин, що був у неволі в Київі. І коли всі поставали на конях і мала почати ся нарада, тому Половчинowi показав ся в третє святий Миколай, зіпхнув його з коня і почав термосити ним приговорюючи:

— А не мовив я тобі, негіднику: відвези викуп тому Русинowi? Він поклав ся на мою за поруку і, вірячи мені, не тільки випустив тебе, а ще й свого добра дав тобі на дорогу: а ти, поганій Половчине, ошукав його добру віру, і тепер той чоловік плаче і зітхає перед моїм образом, і я не можу дивитися на його сльози. Так ось же тобі за се!

Ані появи святаго Миколая не бачили присутні, ані тих слів не чули, але по них пішов страх, коли побачили, що діяло ся перед їх очима. Половчином почало кидати об землю, тут голова його стукне ся до каменя, то знов усього його щось піднесе до гори і гримне до землі, то скривить його так, що голова опинить ся між колінами, а з заду тільки луп-цуп, луп-цуп, чути, немов би молотило щось незримо у три цїпи. Так се трівало добру хвилю і всі, хто бачив се, були переняті таким страхом, що розбігли ся, хто куди бачив, а бідного Половчина лишили на землі мов мертвого. Дехто побіг і доповів його рідні всю його пригоду. Приїхали свояки,

знайшли його на землі безтямного і ледво живого і завезли до дому. Лежав бідолаха кілька днів мов сам не свій, і тільки потім огямив ся на стільки, що міг говорити.

— Що стало ся з тобою? — питали свояки; і він почав оповідати їм про три появи сьвятого і про ту страшну кару, яку витерпів за третьою появою. Вислухали його оповідане свояки і дуже перелякали ся.

— О нещасливий! — сказали до него, — чом жеж ти не говорив нам зараз про першу появу? Ми сьміяли ся з дурного Русина, а так ми були би знали, що то сам руський Бог поклав за тебе за поруку.

— Ні, — мовив Половчин, — се не руський Бог! Яж вам говорив виразно, що се сьвятий Миколай, намальований на образі. В такій самій подобі він і являв ся мені тричі і мучив мене.

— Нема що діяти, — мовили свояки, — видно, що се великий і могутний сьвятий. Бери-ж зараз викуп і вези його тому Русинowi, а то сей сьвятий до разу загубить тебе і ще й нас усіх з тобою.

Послухав Половчин ради свояків, покликав своїх слуг і велів їм із табуна спіймати дванацять що найкращих коней, а крім того ще одного сьніжно-білого, доси не сідланого: ті дванацять на викуп для його колишнього пана, а того білого для сьвятого Миколая за поручне. Тоді Половчин з кількома слугами і тими кіньми зібрав ся в дорогу до Київа. Прибувши до Київа, він не йшов насамперед до свого вірителя, але подав ся до церкви сьвятого Миколая, де дав себе в за поруку. Там упав навколішки перед образом сьвятого і промовив:

— О паночку Миколаєчку! Не муч мене за те, що я пробрехав ся перед тобою. Ось я сььогодні привіз викуп так, як ти наказував мені в моім домі, являючи ся три рази. А отсе для тебе, паночку Миколаєчку, привів я сего білого коника. Се тобі, паночку, поручне від мене, та ще й за те, що я хотів ошукати тебе, але се мені дуже на зле вийшло.

І полишивши білого коня коло церкви Половчин пішов до дому свого колишнього пана і мовив до него:

— Отсе тобі, паночку, привожу викуп за себе. А у свого запоручника я вже був і дав йому поручне, щоб не мучив мене.

Русин, що вже стратив був надію на поворот Половчина, здивував ся почувши його слова. Але ще дужше здивував ся, коли Половчин оповів йому про триразову появу сьвятого Миколая і про тяжку кару, яку він витерпів за своє віроломство. Тоді Русин скликав свою рідню, оповів усім сю дивну подію, а погостивши їх і Половчина, як належало, відпустив його в його рідні степи.

VI. Оповіданє про чоловіка, що позичав Богу.

Коли в Греції бороло ся християнство з поганьством, трафило ся так, що оден чоловік, прихильник грецької віри, взяв собі жінку християнку. Хоч обоє любили ся, але жінка не могла його наклонити на християнство. Одно тільки вивдала у него. Коли прийшов бідний і просив милостині, то той чоловік давнійше не давав ніколи. Отже жінка почала намовляти його, щоб давав, милостиню кождому бідному.

— За що буду йому давати? — відповідав чоловік.

— Наш Бог так наказав. Хто дасть бідному, той позичає самому Богу, і Бог в потребі відплатить йому в десятиро.

— В десятиро, — подумав собі чоловік. — Ну, се добрий процент.

І від того часу почав давати милостиню всім бідним, а жінці все повтаряв:

— Гляди, позичаю твому Богови. Побачу, чи він віддасть мені в потребі.

Минуло так не мало літ. Дійшло до того, що той чоловік збіднів так, що нікуди було далі.

— Ну, жінко, — мовив він, — пора тепер заправити у твого Бога довжок. Де його шукати?

— Піди до церкви, там його знайдеш, — мовила жінка.

Пішов чоловік до церкви, але не застав там нікого. Роззираючи ся довкола він побачив на долівці маленьку монету, пятачок. Піднявши ту монету мовив:

— Ов, слабий платник християнський Бог! Але може се лиш завдаток. В усякім разі возьму, що дав.

І вернувши до дому, почав нарікати на жінку.

— Що ти говорила мені про свого Бога! Чи бач, я кілька свого добра напозичав йому, а він мені от що дав! — І показав їй той пятачок, що знайшов у церкві.

— Га, за все Богу дякувати, — відповіла жінка. — Возьми сей пятачок, іди на торговицю і купи рибу, то будемо мати на обід.

Пішов чоловік, купив гарну рибу і приніс до дому. Коли жінка зарізала і випотрошила її, знайшла в її нутрі блискучий дорогий камінь.

— Ось бач, чоловіче, що я знайшла в рибі! Возьми сей камінець і неси його до купця, може дістанеш за него щось більше як пятачок.

Взяв той чоловік камінець і повіс його до багатого купця, що був у тім місті.

— Ось поглянь, пане, — мовив він: — Отсей камінець я знайшов у нутрі риби. Подивись на него і скажи мені, кілька він може бути варт.

Купець поглянув і його очи розгоріли ся.

— О чоловіче, — мовив він, — сей камінець має дуже велику вартість. Колиб я дав за него весь свій мавток, то й сего ще було би за мало. Але коли хочеш продати його мені, я дам тобі за него стільки добра, що ти зі своєю жінкою будеш мав із чого жити в достатку до самої своєї смерти.

Чоловік радо згодив ся на се і пішов оповісти жінці про те щастє, яке трафилось їм. Але коли по дорозі почав роздумувати над сям ділом, його проняв страх.

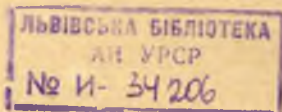
— Адже се очевидно християнський Бог подав мені се добро! — думав він. — Значить, він сильний і добрий. А я так часто сьміяв ся з него, дорікав своїй жінці, що вірить у якісь забобони і кланяє ся злочинцеві розп'ятому на хресті!

Оттак собі міркуючи, сей чоловік дійшов до сильної постанови навернути ся й самому на віру своєї жінки. Він і сповнив сю постанову, а з добра, яке дав йому купець за дорогий камінь, знайдений у рибі, постановив

собі не брати нічого для власної користі, але все до разу обертати на заемогу бідним.

І не раз потім, міркуючи про своє дивне навернене, він говорив:

— Має Бог тисячі способів, щоб достукати ся до людського серця і отворити його на добро і милосерде. Одному отворить серце ударами горя і нещастя, а другому несподіваним і незаслуженим добродійством.

159—160. Про книги ґрунтові	30кр.
161 Маркіян Шашкевич	10 "
162. Забобони та ворожбитство	20 "
163. Про шпихлірі и крамниці, нап. д-р К. Левицкий	12 "
166. 25-літ історії тов. „Просьвіти“, Іван Белей	20 "
167. Ганс Егеде	10 "
168. З Маркіянової спадщини	15 "
169—170. Про каси позичкові і щадниці	15 "
171. Наші діти	10 "
172. Пан Кригулець	10 "
173—174. Кобзар Т. Шевченка ч. I. (оправлений)	25 "
175. Народно-руський катехизм	6 "
178—179. Сад при хаті	15 "
180. Образ гонору, д-ра Чайковського	20 "
181. Д-р Омелян Огоновский	15 "
182. Про вільні землі	8 "
183. Про ґрунтовий катастер	5 "
205. О садівництві, огородництві і молочарстві	12 "
206. Як Русини стали християнами	10 "
207. Опирі (як плекати садовину і огороднину)	20 "
208—209. Як ходити коло хорих	25 "
210. Новий процес цивільний	20 "
211. О нових податках особистих	20 "
214. Добра порада	10 "
215—216. У пятьдесяту річницю знесеня панщини	25 "
217—218. Образ тьми і сьвітла	20 "
219—220. Про обірники і інші навози	20 "
221—222. Сотні роковини народного письменства	16 "
223. Богдан Хмельницький. Часть II.	12 "
226. Сельські аристократи сорокових літ	15 "
227. Про Вука Стефановича Караджича	12 "
228—229. Розмови про держави і народи Європи	20 "
230. Батько Петро і его діти	10 "
231. Дещо про молоко	10 "
232—233. Приписи для сглядачів худоби і мяса	20 "
236—237. Ілюстрований народний Календар на рік 1900.	35 "
238. Старорускі Оповіданя. — Справоздане.	20 "

II. Видавництва, котрі „ПРОСЬВІТА“ закупила або даром дістала :

1. Непропаца сила, д-ра І. Пулюя	40кр.
2. Сербські думи і пісні	1 здр. — "
3. Вечери на хуторі, повісти Гоголя, 2 томи	65 "
4. Дещо про сьвіт Божий	15 "
5. Мізерівка, написав Б. І.	10 "
6. Іван Гус Шевченка, музика Лисенка (на фортецяи).	50 "
7. Поезії В. Масляка	1 "
8. Марко Вовчок ч. II.	25 "
9. Проскурка, Юр. Федьковича	10 "
10. Військова такса	15 "
11. Про вивлащеня під залізниці	15 "

34.204 ф

С-7

~~Комп. 1-2~~

12. Портрет				
13. Сказки				
14. Драми				
19. Про вибори до ради державної				18 "
20. Про вибори до ради державної				10 "
21. О позичках				13 "
22. Галицкі образки, д-ра Ів Франка				10 "
23. О опікунах та кураторах				6 "
29. Устиянович, Ярополк. драма				10 "
34. Історичні монографії, М. Костомарова		2 здр.		15 "
35. Княжий період Руси-України. Г. Іловайський ч. I.	1	"		56 "
35. Княжий період Руси-України. Г. Іловайський ч. II.	1	"		85 "
37. Учебник співу, Ів. Кипріян				50 "
39. Богдан Хмельницький. М. Костомарів, 3 томи		5	"	— "
44. Твори Степана Руданського				10 "
45. Люборадські, повість А Свидницького				30 "
53. Юрій Горовенко				40 "
54. Наука о товарах, К. Кахнізевича				25 "
54. Байдамаки Т. Шевченка.				20 "
54. Коляди і щедрівки				12 "
58. Велика народописна карта Руси		3	"	50 "
59. Історія Скиту Манявського. д-ра Целевича		1	"	20 "

III. Молитвеники.

1. Народний молитвеник для дітей V. вид а) в звич. опр. 20 кр.; б) в ліпшій опр. (хребет полоти. і золоч. хрест) 25 кр.; в) ціла опр. полотнояна, береги золочені				35 "
2. Великий народний молитвеник в звичайній оправі брошурований: 60 кр. ав., а оправні по 90 кр. ав., 1 здр. 20 кр. ав., на велін. папері брошур. 70 кр. оправний			1 здр.	60 "

IV. Формулярі.

1. Статут читальні wraz з поданем до Памістництва (5 примірників статута і 1 прим. подання)				20 кр.
3. Дневник касовий, одна лібра				40 "
4. Книга довжників, одна лібра				40 "
5. Книжочка для позичаючого, 100 пр.		2 здр.		— "
6. Книжочка вкладкова (щаднича) 100 прим.		3	"	— "
7. Запис або скринт, 100 пр.		1	"	— "
8. Книжка товарова для крамниць, лібра по				40 "
9. Книжка касова				40 "
10. Спис членів. лібра по				40 "
11. Повновласть процесова, одна лібра				40 "
12. Позов в справах дрібних, одна лібра по				25 "
13. Контракт кушна (взір I.) II.) III.) лібра по				40 "
14. Поданя о екс- і інтабуляцію права власности, взір I., II., III., лібра по				40 "
15. Написи до подань о інтабуляцію, лібра				20 "
18. Грамоти членські читалень "Просьвіти", пр по				2 "

И. 34.204
Ф $\frac{I}{C-773}$ ¹⁻²

